

Bodemmoetheid, alternatieve grondontsmettingen en weerbaarheid

-Oplossingsrichtingen vanuit de biologie-

André van der Wurff, Wageningen UR
Glastuinbouw

- Stelling 1:

“...Telen is werken met de bodem en de biologie....”

- Stelling 2:

“...Met meer inbreng vanuit de biologie kunnen we nog succesvoller telen....”

Water biodiversiteit kun je zien

Bovengrondse biodiversiteit kun je zien

De Bodem is nog complexer

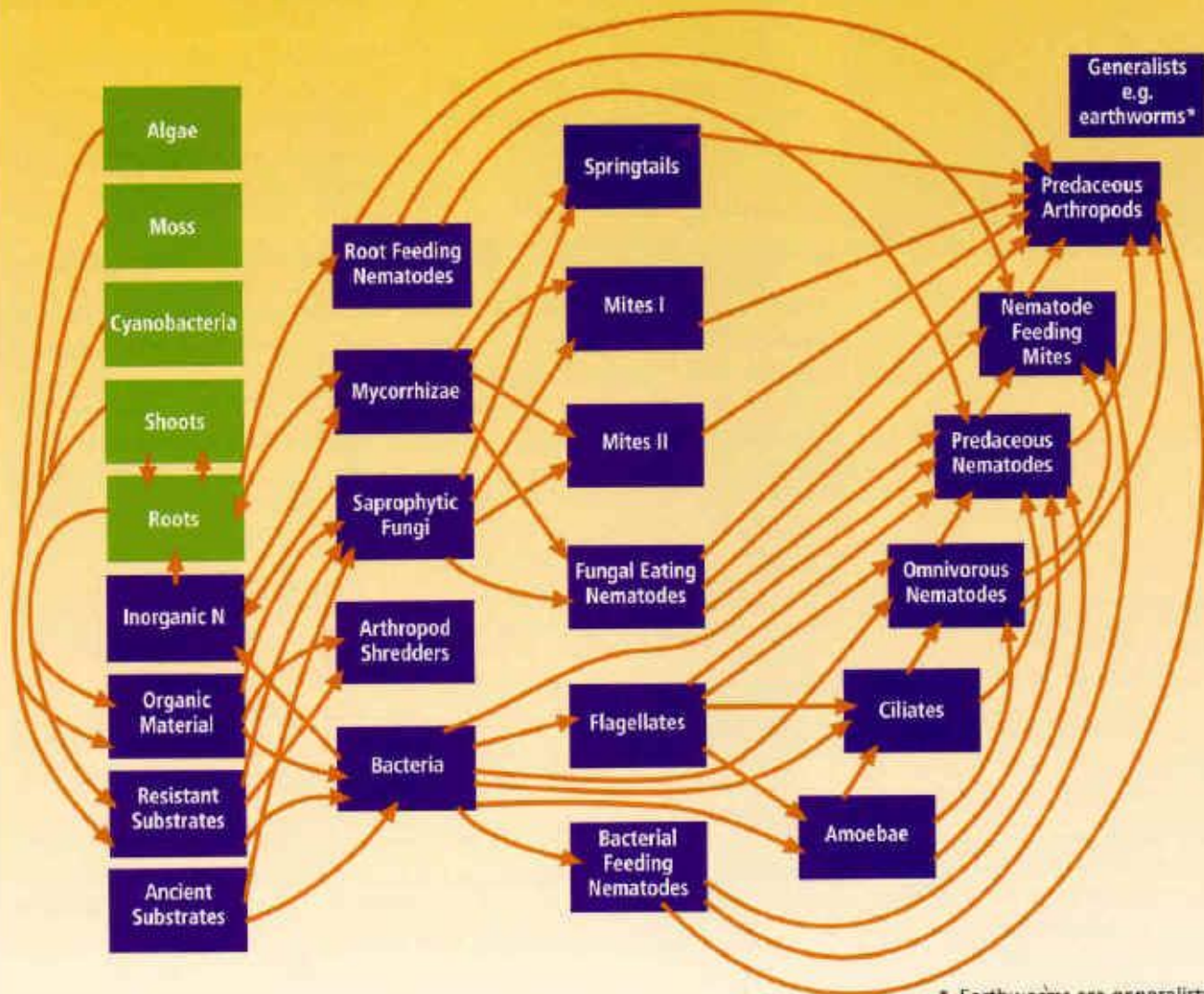
- Per gram grond:
  - 1.000.000.000 bacteriën
    - Met meer dan 100 soorten
  - 1000-10.000 aaltjes
    - Met meer dan 50 soorten
  - Protozoën
  - *Etcetera*
  - Grootste deel onzichtbaar

Rode draad: Houd rekening met-, of gebruik de complexiteit van bodem (*geïntegreerd telen*)

- Bodem is complex aan levend en dood materiaal
- Bodemmoeheid *versus* bodemvitaliteit
- Bodemmoeheid
  - Ingrijpen: Wat te doen tegen bodemziekten en –plagen?
    - Biofumigatie
    - Biologische grondontsmetting
    - Wisselteelt
    - Chemische en biologische bestrijding
    - Substraatbedden (gesloten systemen)
  - Preventie: Hoe voorkomen van deze problemen?
- Bodemvitaliteit/Bodemweerbaarheid (*gebruik de bodem*)
- Conclusie & aanbeveling

A Complex Food Web

* Earthworms are generalists that feed on many smaller soil organisms.

Figure 4

Bodemmoetheid *versus* bodemvitaliteit

Bodemmoetheid

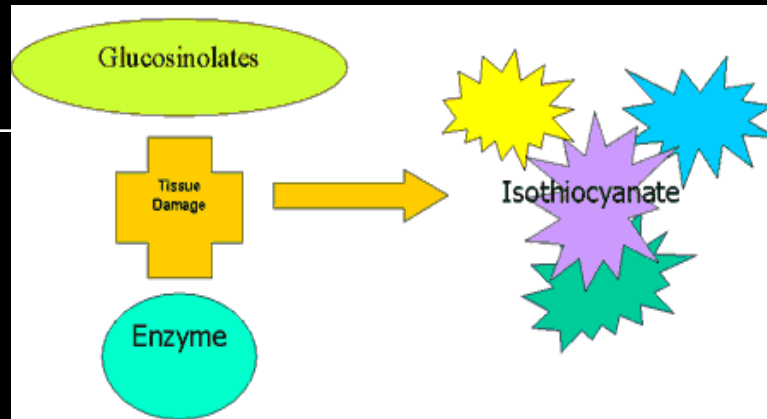
- Uitputting van mineralen en nutriënten
  - Uitputting van voedsel voor de plant
- Allelopatie (autotoxiciteit), zoals in roos
  - Vaak wateroplosbare chemie uit wortels; voorkomen van competitie met soortgenoten (nageslacht)
- Ziekten en plagen
  - Opbouw door aaneengesloten aanbieden van voedsel

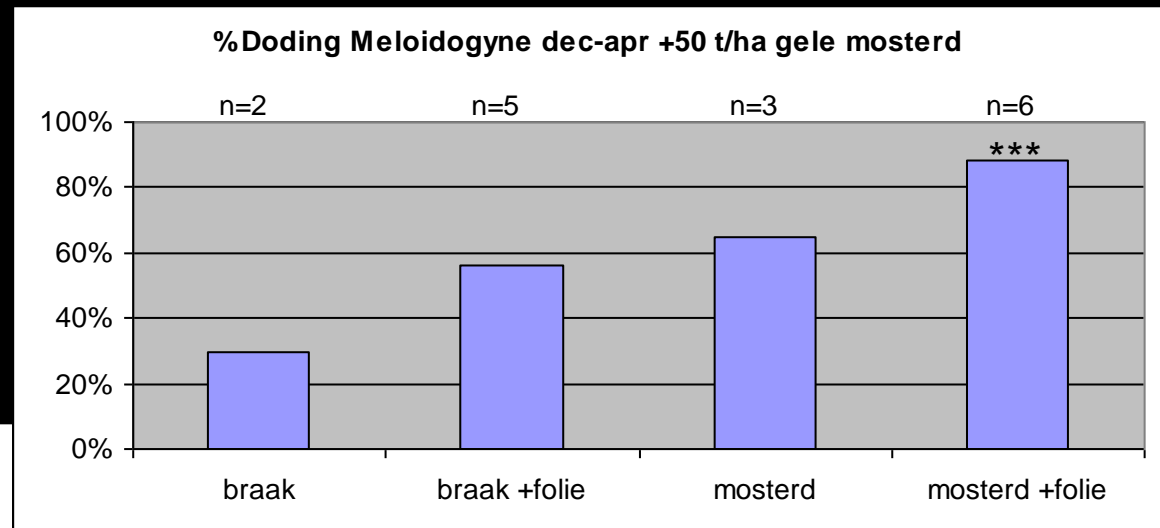
Bodemmoetheid: ziekten en plagen

- Wat kun je ertegen doen en de biologie gebruiken?
  - Bodem-ontsmetting
    - Biofumigatie
    - Biologische grondontsmetting (BGO)
  - Chemie en biologische bestrijders
  - Preventie:
    - wisselteelt
    - verhogen bodemvitaliteit/weerbaarheid

Biofumigatie

- Succes afhankelijk van:
  - Koolachtige cultivar/soort
  - Grond
  - Snelheid onderwerken
  - Afdichting
  - Temperatuur
  - *Fusarium* besmetting

Biofumigatie

- Plant met hoog glucosinolaat gehalte
- Oogst op juiste tijdstip
- Meteen hakselen, opbrengen (~50 t/ha) en onderwerken
- Goed afdekken!
- De werkzame isothiocyانات komen meteen vrij
- Bodemtemperatuur belangrijk

Biologische grondontsmetting

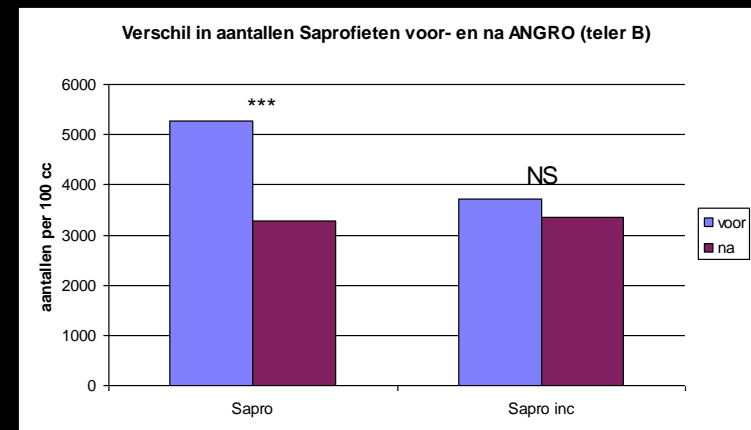
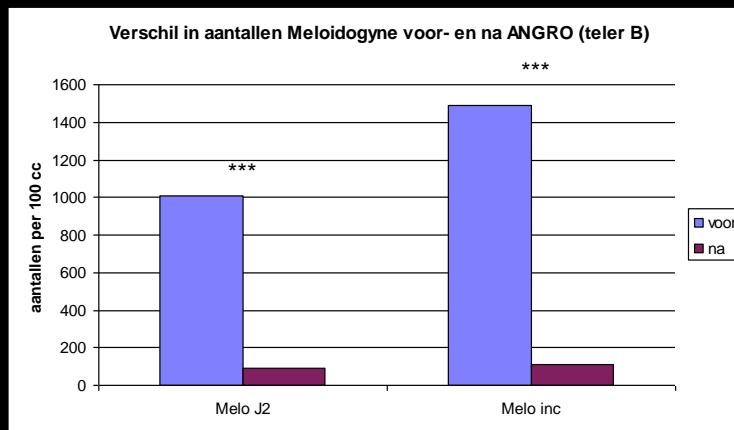
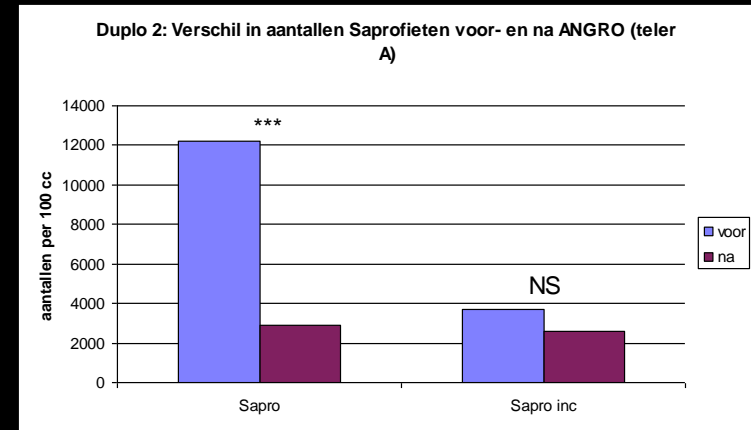
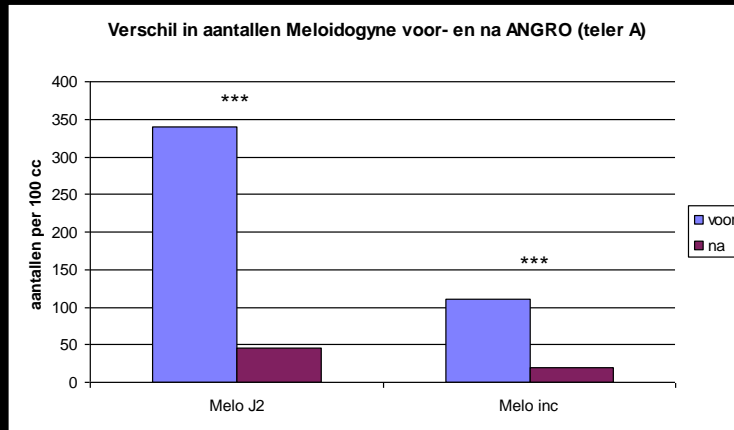

■ Succes afhankelijk van:

- Soort gras (C/N ratio)
- Jaargetijde gras oogst (C/N ratio)
- Beregening
- Afdichting!
- Bodemtemperatuur
- Bodemleven

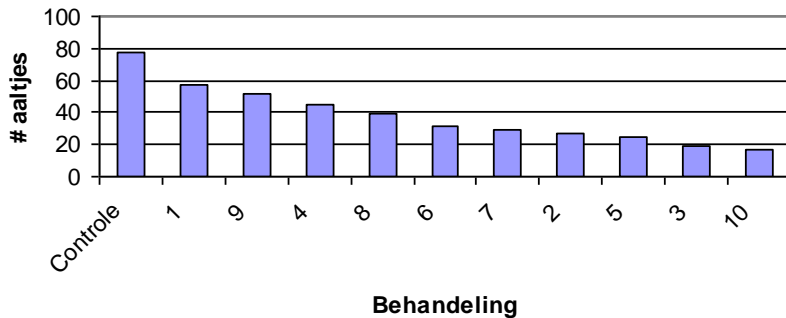

Biologische grondontsmetting

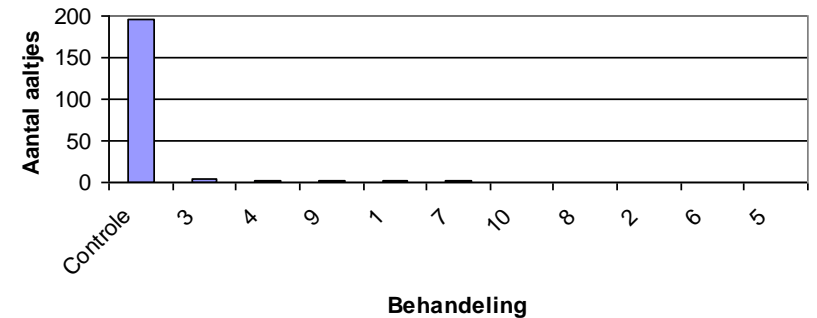

Biologische grondontsmetting

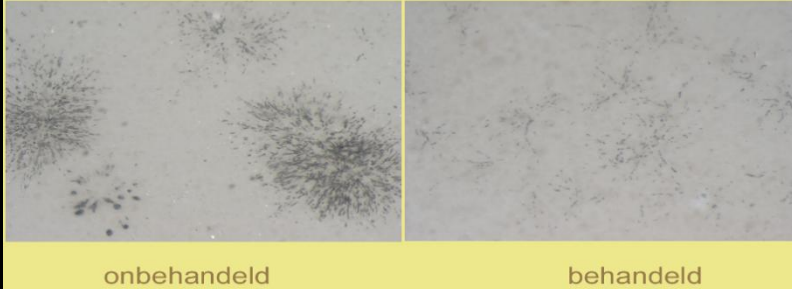
Gemiddeld aantal aaltjes per 10 ml subsample teler A

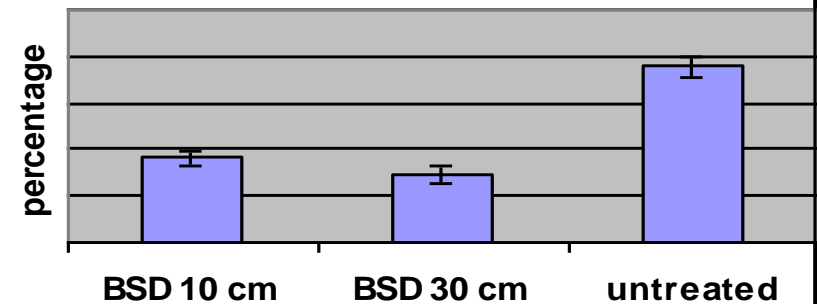
Gemiddeld aantal aaltjes per 10 ml subsample teler B

Effect van biologische grondontsmetting op de groei van *Verticillium* op kunstmatige voedingsbodem

Overleving microsclerotien Teler B

Chemie en biologische bestrijders

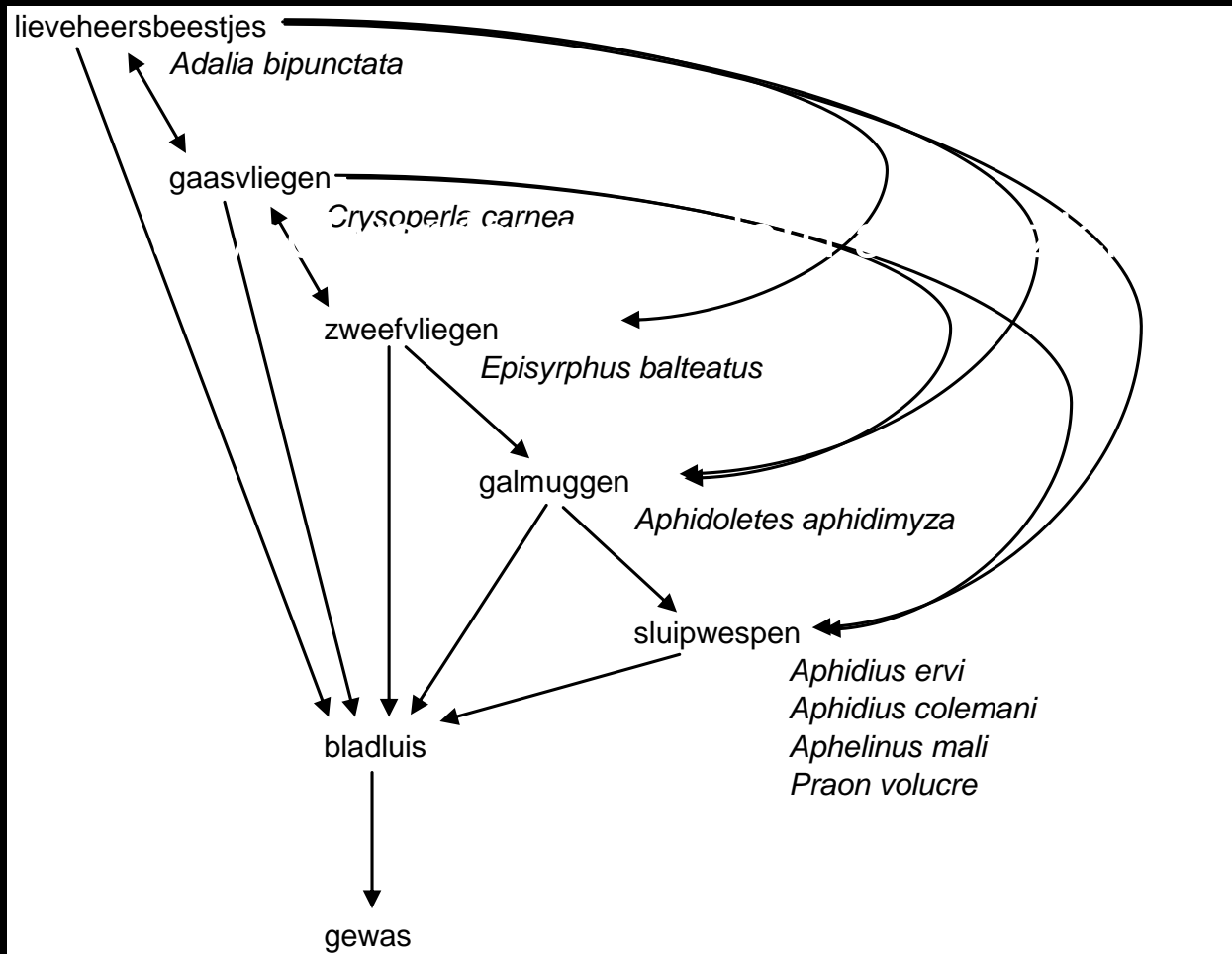
■ Chemie

- Verder onderzoek naar geïntegreerde bestrijding (bv. invloed Aaterra op bodemweerbaarheid en *Pythium* in chrysant)
- Biodegradatie: bacteriële omzetting van producten
- Biologische Resistentie ontwikkeling (strobulirinen: bv. Ortiva, Flint)

■ Biologische bestrijders

- Ze leven en stellen eisen aan de omgeving
- Is er plaats voor ze in de bodem (competitie)?

Biologische bestrijding bovengronds

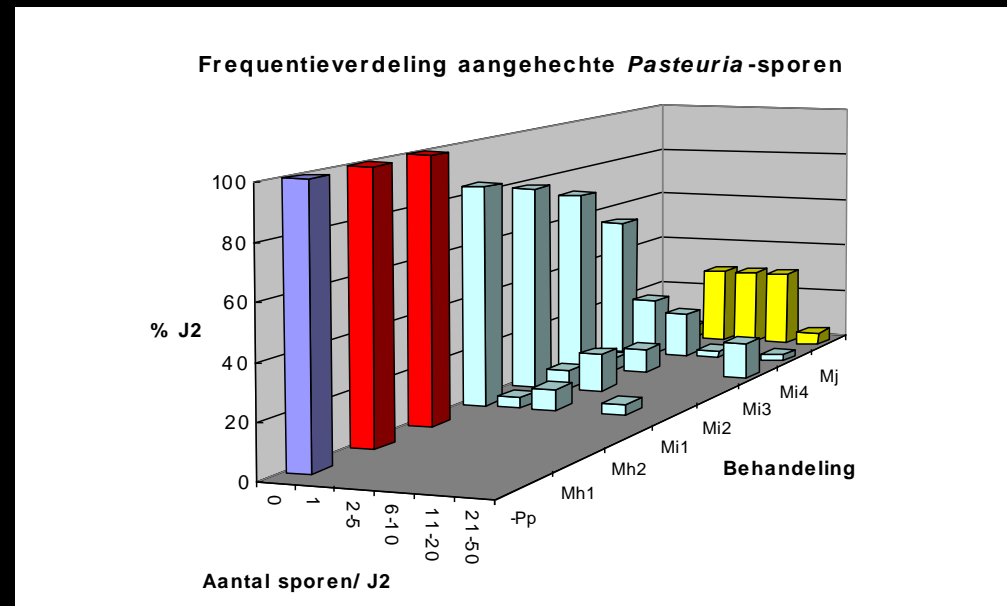
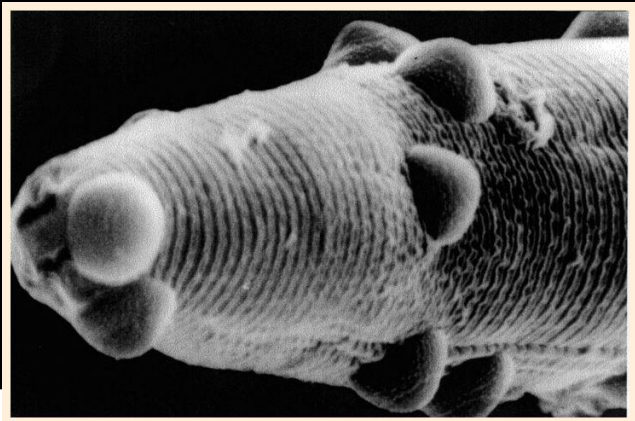

Biologische bestrijders: Een voorbeeld

Pasteuria penetrans (bacterie)

- deze stam werkte zeer goed tegen *M. javanica* in chrysant, maar inoculum zeer hoog.
- 2 jaar later nog steeds aanwezig
- geen toelating
- Sterke voorkeur voor populaties!

Wisselteelt

DIS zomerbloemen en vaste planten - Windows Internet Explorer

http://dis.wurtest.nl/WebPages/ClientPages/OutputDISVWStandaard.aspx

Bestand Bewerken Beeld Favorieten Extra Help

DIS zomerbloemen en vaste planten

WAGENINGEN UR For quality of life

Digitaal Informatie Systeem Vruchtwisseling zomerbloemen & vas te planten

DIS V0.20

Overzicht van twee gewassen

Opnieuw Terug

Orde	Asterales	Asterales				
Familie	Asteraceae	Campanulaceae				
Geslacht	Helianthus Campanula					
Soort	[soorten]	[soorten]				
Cultivar						
			Overlevingsduur	Waardplantenreeks	Specifieke soorten	Verspreiding
Blad- en stengelziekten						
Alternaria zinniae	+	..	<1 jr	klein	specifiek	grond, lucht, water en zaad
Alternaria alternata	+	..	<1 jr	groot	specifiek	grond, lucht, water en zaad
Alternaria helianthi	+	..	<1 jr	klein	specifiek	grond, lucht, water en zaad
Alternaria helianthinificiens	+	..	<1 jr	klein	specifiek	grond, lucht, water en zaad
Cercospora [soorten]	+	+	<1 jr	klein	specifiek	lucht, water en plantresten
Phoma nebulosa	+	..	<1 jr	groot	niet specifiek	grond, water, lucht en plantresten
Phoma herbarum	+	+	<1 jr	zeer groot	niet specifiek	grond, water, lucht en plantresten
Septoria helianthi	+	..	<1 jr	klein	niet specifiek	lucht en plantenresten

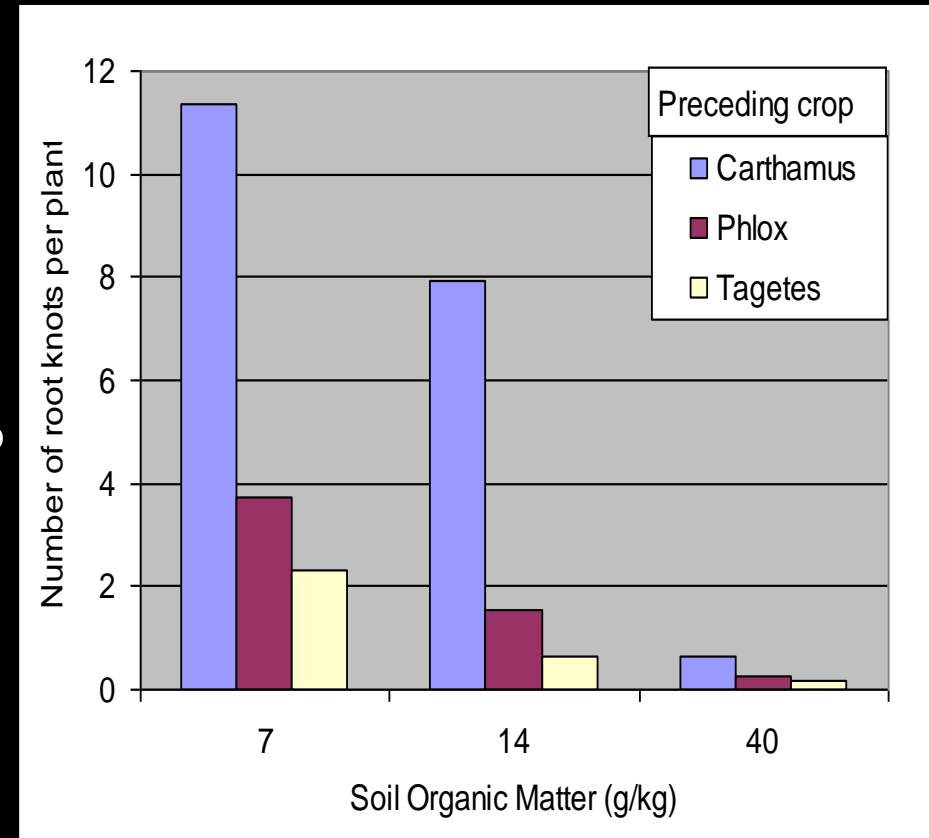
Internet 100%

Preventie: Bodemweerbaarheid

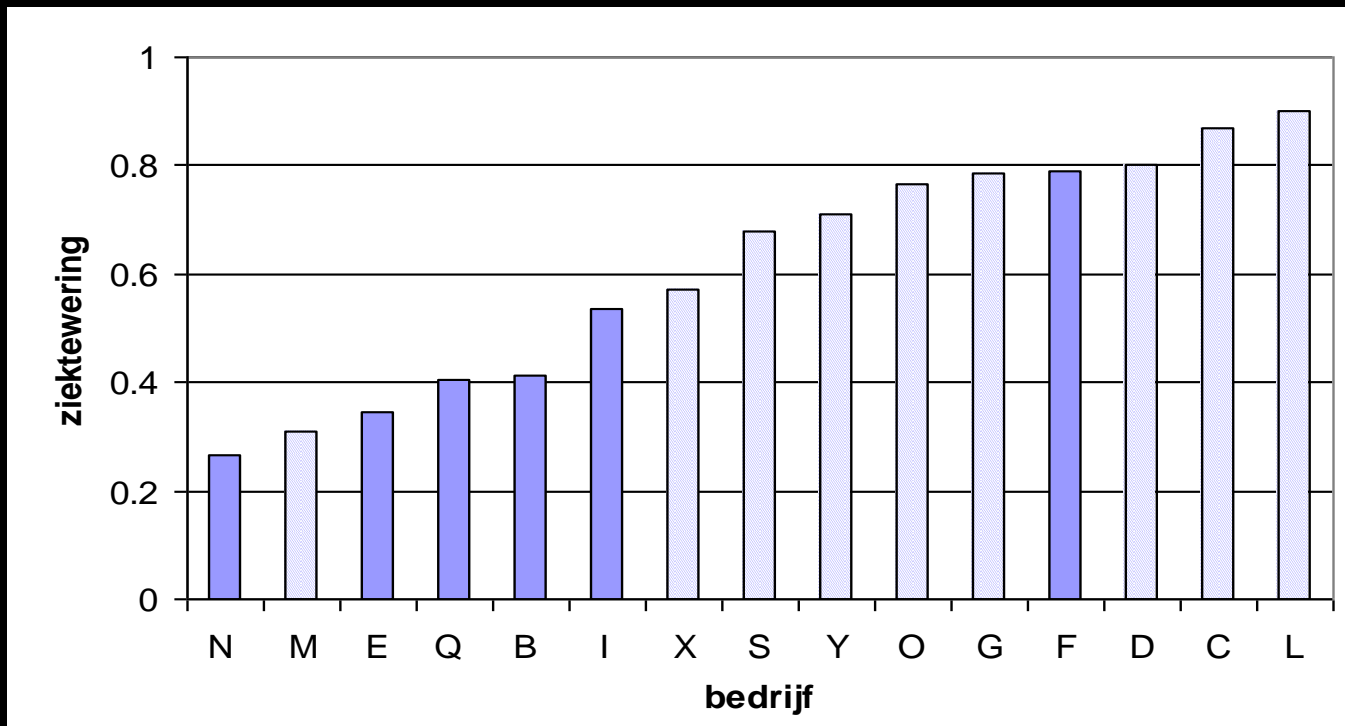
- Betekent dat ziekte of plaag aanwezig kan zijn in grond waarop een vatbaar gewas staat, maar geen uitval geeft
- Er kunnen enorme verschillen tussen bedrijven zijn in weerbaarheid tegen ziekten en plagen
- Weerbaarheid is specifiek. Dus grond kan weerbaar zijn tegen *Pythium*, maar niet *per se* tegen *Verticillium*.
- Al veel bekend over mechanismen, maar nog geen duidelijk overzicht (raamwerk)
- Nog beperkt toepasbaar, maar voorlopige resultaten bieden perspectief: Het doel is een bodemadviesstelsel waarmee gestuurd kan worden op bodemweerbaarheid

Bodemweerbaarheid: Voorbeeld I

- Topsoil project Lisse (Van Os/Reuler/De Boer/Slootweg)
- 3 verschillende hoeveelheden organische stof opgebracht: 0,7%, 1,4% en 4%
- Duidelijke weerbaarheid tegen wortelknobbelaaltjes
- Mechanisme nog onbekend

Bodemweerbaarheid: Voorbeeld 2

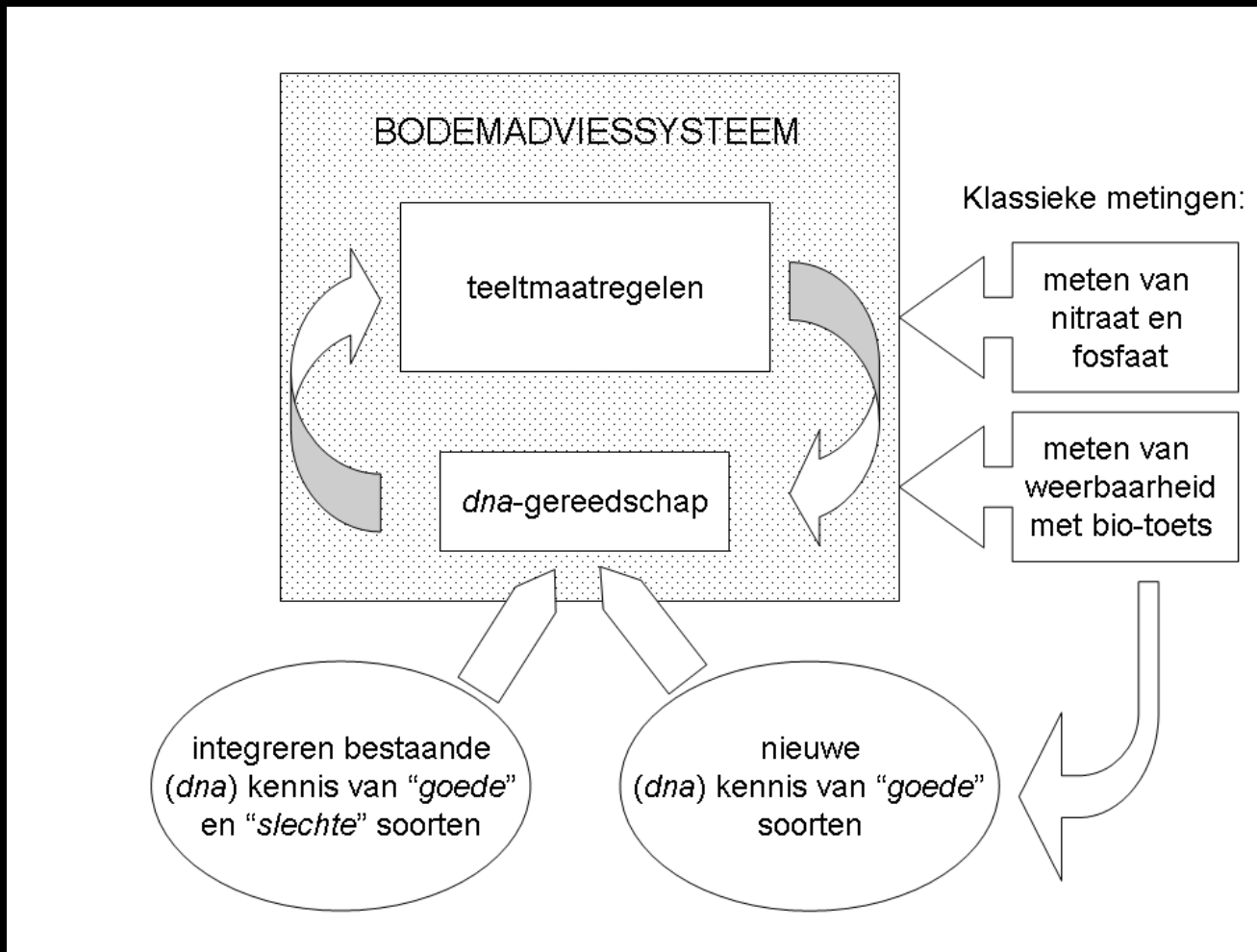

Verskil in bodemwering van wortelknobbelaaltjes (*Meloidogyne incognita*) op een schaal van 0-1, waarbij 1 betekent dat de grond de wortelknobbelaaltjes geen kans geeft. Op de horizontale-as staan codes voor verschillende bedrijven biologische groenten onder glas. Solide kleuring van de staaf in de grafiek betekent dat het bedrijf recent gestoomd heeft (meting binnen 2 jaar ten aanzien van stomen).

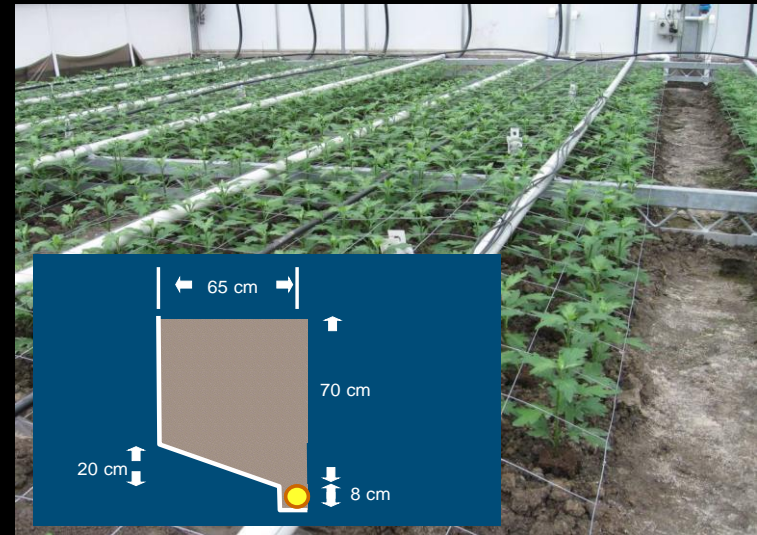
Bodemweerbaarheid: Voorbeeld 2

Preventie: Bodemweerbaarheid

Substraatbedden: eiland theorie (isolatie)

Veenbed met ep-vloed systeem

Conclusie & aanbeveling

- Op dit moment begrijpen we nog onvoldoende waarom een product of methode wel werkt bij het ene, maar niet op het andere bedrijf.
- Denk vanuit de biologie voor succesvol telen.
- Aanbeveling: toets producten eerst op enkele plaatsen op het bedrijf. Bijv. 4 plekken en houd zelf kwaliteit van gewas in het oog.

Zijn er vragen?

Bedankt voor uw aandacht.

© Wageningen UR

